

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. II. De Peccato originali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](#)

ter per efficiam munditiae ac pulchritudinis in ratione immundi ac fidei &c: Hæc ille, quæ deinde etiam infra sunt Tomo. I. lib. 5. q. 5. ar. 6. vbi concludit his verbis: *Necessè igitur est, peccatum complexum in ratione habitualis per aliquid privativum.* In quibus clare contradicit Recentioribus, arbitrantibus se in identificandis privationibus cum actu divino, doctrinam hujus auctoris ad uniuersum sequi.

CONTROVERSIA II.

De Peccato Originali.

§. I.

Quædam faciliora præmittuntur.

535. **Q**uartitur 1. Vtrum posteri Adami peccaverint in Adamo per solum actum internum Adami, quo consentit in eum fructus prohibiti, ita ut etiam actus externus comestionis secutus non esset, adhuc à posteris contractum esset peccatum Originale: vel an peccaverint in Adamo per actum internum ut conjunctum actui externo, ita ut hoc deficiente Adamus posteris non nocuerit per actum internum, tempore præcedentem.

536. Respondetur, longè verius, & fideliū sensu conformius est, quod antecedenter ad actuum comestionem, nondum nocuerit Adamus Posteris per solum actum internum, quamdiu eum revocare potuisse. Colligitur ex S. Scriptura. *In quounque die comedeleris:* quæ verba non sufficiunt verificata per solum actum internum. Sanè, non persuaderi mihi, quod, si Deus voluisset voluntates posterorum alligare actui interno Adami, independenter ab actu externo, quod, inquam, elegisset actum qui ex natura sua consummatur exterius, sed alium qui ex natura sua consummaretur interius.

537. Objicies. Si non peccavimus in Adamo per actum internum, antecedenter ipsum actum externum, tunc neque per accessum actus externi peccavimus in illo: quia accessus actus externi ad internum non auget malitiam. Responderi potest dupliciter. Primo, non omne quod intrinsecè constituit Peccatum originale, seu, quod requiritur ut illud contrahamus, non omne illud, inquam, debere in se continere formalem malitiam: nam ad contrahendum peccatum Originale requiritur, ut quis non solum generetur, sed ut descendat ex femine Adæ per naturalem propagationem & generationem, qua propagatio est utique posterior peccato Adami, nec in se continet formalem malitiam: ergo pari modo poterat Deus velle, ut actus internum non noceret posteris, nisi ut consummatus exterior: & ita ferè responderet P. Arriaga. Responderi potest 2. Deum alligasse nostras voluntates voluntati Adami, non quidem illi, quæ tem-

pore præcessit comestionem actualē, & quæ pertuisset ante comestionem retractati, sed illi, quæ actualiter imperaret comestionem, ad quam Deu codem decreto obtulit suum concordium, id est que fuit ille actus incompossibilis cum negatione comestionis, neque revocabili ante comestionem, aut in ipsa comestione, ut patet. Semel quid dicam acturus de efficacia Sacramenti Circumcisioonis, ut conjuncte cum actu interiori meritorio de congruo parentum.

538. Quæritur 2. Quanto tempore dixerit illa lex lata Adamo, de non comedenda fructu, ita ut si comedeter intra illud, toti humano generi noceret (excepta excipienda B. V. illo vero elapsò non noceret. Ex Sacra Scriptura nullum terminum colligi posse, sed potius quod indefinitè sit lata, adeoque tamdiu dixerit, quamdiu non fuerit revocata. An non Deus aliquando ante mortem Adami suos revocatus, si Adamus dixit simile præceptum defervasset, non nisi divinando afferri potest. Hinc tamen

Quæritur 3. Si Abel, Cain &c. fuissent ante lapsum Adami, virum labente postmodum Adamo contraxisserint peccatum Originale. Negativè, quia quando conceperuntur accepserint Justitiam Originalem, hac autem mel accepta non amittitur nisi ex propria culpa. Verum hinc

539. Quæritur 4. & difficilius. Si Abel natus cum Justitia Originale; genuisset filios post lapsum Adami, an hi nepotes Adami natucepti essent cum justitia Originale, vel potius cum peccato originali. P. Adamus Tannerus pro certo supponit, quod fuissent contractum peccatum originale. P. Arriaga econtrario docet, longè probabilius esse, quod non sufficiunt contrarii. Videamus vtriusque partis argumenta in re dubia.

Argumentatur P. Tannerus hoc modo. Omnes illi sunt obnoxii peccato originali, quinuscunq; seu immediate seu mediata ex Adamo peccatore & prævaricatore præcepti de non comedendo fructu arboris scientie boni & mali. Sed illi nepotes essent hujusmodi: nam tunc primù dicuntur & denominantur mediata natiuti Adamo ut Avo, quando nascuntur immediata parentibus: sed dum nascerentur immediata parentibus, Adam esset prævaricator, ut potius in casu questionis: ergo nascerentur ex Adamo prævaricatore.

540. Hoc argumentum, quod magnum vim facit in modo loquendi, retroruerit P. Arriaga, & inde pro se argumentatur hoc modo. Imò illi nepotes non essent geniti ex Adamo peccatore, sed potius justo & sancto. Nam causa mediata & remota non dicitur caussate, nisi per causam ratione causationis mediatae, quam exercit in causam immediatam: atque Adamus quando generat causam immediatam, hoc est, summum illum Abel, erat sanctus & innocens, ut fingitur in causa.

in casu: Ergo. Ceterum haec retorsio aequè pardum stringit: clarum enim est, quod hæc denominatio: genuisse Nepotem, non compleatur adæquare & ultimo per generationem filij: hæc enim posset esse, quin nasceretur Nepos.

§41. Confirmat Arriaga argumentum, ex humanis tam physicis quam moralibus, quibus probabiliter debemus dicere, Deum se accommodare in decreto de peccato originali. Etenim si Petrus v. g. natus sit à parente adhuc nobilis, ideoque retineat adhuc suam nobilitatem, postquam parens ob aliquod delictum infamis redditur, à fortiori filium Petri retinebit eandem nobilitatem. Ratio, inquit, à priori est, quia non vitatur quidquam à causa remota, nisi vitium translatum per medium. In physicis autem eadem veritas offendit: etenim si avus meus primùm acquisivit mortuam postquam meus parens natus erat, non poterat ego vi generationis morbum illum acquirere, quamvis à meo parente genitus sim, postquam avus contra eum morbum, nec ullus dicer, tunc me generatum esset ab avo morbido. Ita Arriaga.

§42. Contra hanc Confirmationem argumenterum cum ex moralibus, tum ex physicis. Ex Moralibus hac ratione. Si Deus per omnia se accommodaret humanis, sequeretur, quod si Abel innocens natus ab Adamo, hoc est, ante lapsum Adami, si, inquam, duxisset vxorem suam fororum, quam Adam genuisset post lapsum, quod filij inde nati non fuissent concepti in peccato originali, consequens est contra ipsum Arriagam, nam medium faltem partiale, esset vere vitium. & quis dicat, quod si Beatisima Virgo sine labore originali concepta conceperet filios ex Josepho, quod, inquam isti non contraxissent peccatum originale? neque ad hujus transfusionem intereat, Maternæ an Pater infectus fuerit. Sequela vero probatur. Nam in humanis filij nascuntur nobiles (nisi specialis lex obfert) modò puer retineat nobilitatem, etiam si mater non sit eisdem nobilitatis. Sequeretur 2. quod nos non deberemus concipi in peccato originali, si nostri parentes jam sine ab illo liberati: si enim aliquis nascatur illegitimus ob vitium parentis, si deinde legitimatus fuerit, illius filii omnes nascuntur legiti, non obstante vitio parentis aliquando in me transfu.

§43. Ex physicis argumentor hoc modo. Si Deus se accommodaret physicis transfusionibus morborum, sequeretur, quod Adam non possit transfundere originalem labem in Abelem, conceptum quidem post lapsum Adami, sed jam per miraculosam justificationem ab eo lapsu factum: consequens est erroneum. Sequela probatur. Si enim parens quantumvis laborans posdagrā, leprā, morbo caduco, calculo & quibuscumque morbis ex se contagiosis & hereditariis, si, inquam, ab illis miraculose liberaretur radius antequam filii conciperentur, non est, quare

filij inde nascituri sibi quidquam de contrahendis à parente morbis illis timerent. Nihil ergo evidenter probavit Arriaga.

§44. Magis ergo placet Sententia P. Teneri. Ratio autem est, quia lex fuit lata in ordine ad omnes posteros Adami, quibus expediebat, vt eorum voluntates alligarentur voluntati Adami immediate, quomodounque se haberent parentes intermedij. Probatur inde: quia si Cainus esset natus ex Adamo innocentem, & perpetuo manente in innocentia, etiam deinde Cainus sexcentis peccatis originalem iustitiam amisisset & fadatus fuisset, adhuc filij ejus nati fuissent in Iustitia Originali. Econtra, etiam si non solum Beata Virgo, sed etiam B. Josephus sine peccato originali concepti fuissent, & deinde filios genuissent, adhuc filij concepti fuissent cum originali culpa. Ratio ultimata est, quia generationes intermediae tantum considerantur ut formæ denominantes filios posteros Adami, ad quod nihil facit vel innocentia vel perversitas parentum.

§. II.

De Alligatione Voluntatum Posterorum Voluntati Adami.

§45. Veneratur 1. An possit unius voluntas ita alligari voluntati alterius, vt in astimatione morali perinde sit in ordine ad certos effectus, ac si ipse vellet, quidquid vult alter in certa materia.

Dicendum, Deum posse ita constitutere voluntatem unius in alterius voluntate, vt ita Quæsito positum est. Probatur. Potest Magistratus humanus constitutere voluntatem pupilli in voluntate tutoris, & voluntatem minorenis in voluntate curatoris, & filij fam: in voluntate patris fam: & voluntatem adoptati in voluntate adoptantis, & voluntatem impuberis in voluntate testatoris, quod Substitutionem Pupillarem &c. vt in certis actionibus obligetur prior per voluntatem posterioris: ergo etiam, & multò magis poterat Deus constitutere voluntatem posterorum in voluntate primi parentis, in ordine ad derivandam Gratiam vel privationem Gratiae, ita vt in astimatione morali perinde sit, ac si ipsi posteri illam actionem exercuisserint. Probatur Consequientia. Non minus Deus est Dominus voluntatis nostra, & etiam actionum internarum & liberarum, atque est Respublica voluntatis & bonorum suorum subditorum.

§46. Dices: Magistratus humanus non potest ita constitutere voluntatem unius in voluntate alterius, vt per hujus peccatum etiam prior censeatur peccare, & esse pœnâ dignus: ergo instantia non est ad rem. Concedo antecedens, Nego Consequen. Nam ideo illud non potest, quia

H h

quia Magistratus non habet in sua potestate & dominio actiones liberas internas subditorum: at vero Deus habet, ita quidem, ut operationes bonas possit praedefinire, malas autem permittere & indirecētē procurare: nec enim Deus obligatur vlli ad dandam gratiam efficacem, sed cuiusque & quandocunque hanc confert, semper est beneficium speciale: quapropter nemo potest conqueri, si ejus voluntas constitutatur in voluntate alterius, præfertim si major spes & probabilitas adsit, quod alter esset bene operaturus, si que suo subdito profuturus, quam sperari possit ab ipso subdito.

547. Quæritur 2. Vtrum defacto Deus ita transfuderit voluntates posteriorum in voluntatem Adami, ut hoc obserante præceptum de non comedendo fructu Scientiæ Boni & Mali, omnes posteri conciperentur sancti, & cum innocentia originali, hoc est, perfectâ subjectione partis inferioris superiori, & cum immortalitate &c. econtra vero eo non observato conciperentur cum privatione Gratia, propter peccatum Adami, perinde ac si illud in propria persona & propria voluntate ac libertate commisissent.

Respondendum est affirmativè. (exceptâ semper Matre Dei). Nam licet P. Oviedo referat non paucos, quasi hoc negâssent, cō quod dixerint, Adami peccatum non fuisse posteris voluntarium, re ipsa tamen non credo quemquam negare posse, qui in posteris peccatum originale agnoscit: quia ne quidem concipi aliter potest, nisi suppositâ hujusmodi alligatione voluntatum. Probatur autem non solùm testimonijs Scripturæ, sed etiam Authoritate Patrum. Scriptura quidem. Job. 14. *Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine.* Psal. 50. *Ecce! enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepi me Mater mea.* Osee 7. *Ipsi vero, sicut Adam (id est, in Adamo, ut notat S. Hieronymus) transgressi sunt pactum meum, ibi (id est in paradiſo) prævaricati sunt in me.* Ad Rom. 5. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes prævaricati sunt.* & paulò post, per unius delictum in omnes homines in condemnationem &c. sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi. 2. ad Cor. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt.* Sanctorum PP. vero authoritate: S. Augustinus de peccatorum meritis & remissione: c. 10. *Manifestum est, inquit, alia esse cūque propria peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt, aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, in quo omnes illi unus homo fuerunt.* Hac S. P. sapientis alibi hoc ipsum repetens, quod parvuli fuerint unus homo cum Adamo, & sic in illo peccaverint.

S. Basilii hom. 1. de laudibus jejunij: *Quia inquit, non jejunavimus in primo parente, ideo exulamus à paradiſo.*

S. Ambrosius de fide resurrexit. *Lapſus fini*
inquit, *in Adam, ejeſtus de paradiſo in Adam, mor*
tus in Adam.

548. Dices. S. Paulus ait, nos per obedienciam Christi constitui iustos, sicut per inobedientiam Adami constitutimur peccatores: aegri nemo dicit, quod nos in voluntate Christi eruerimus obedientiam: ergo neque in voluntate Adami peccavimus. Re. Negando patrem omnimodam, quam nec S. Paulus afferre potuit: certum enim est, singulos homines habere peccatum originale cuivis proprium: certum itidem est, à peccato Adami provenire, quod in conceptione careamus Gratia sanctificante: ergo non habemus singuli ex obedientia Christi meritum, ut concipiamus in gratia, alioquin fierent simul Gratia & peccatum originale. S. Paulus itaque voluit dicere, quod sicut omne nostrum peccatum, tam originale quam personale, debemus aliquo modo inobedientiam Adami, in omnem nostram iustitiam debeamus meritos & obedientiam Christi.

549. Quæritur 3. Vtrum simpliciter & solutè expediens fuerit, & optabile humana geni, Adamum constitui caput omnium posterorum in ordine ad transfusionem Gratia. Re. Affirmativè. Non est autem quæſtio, vtrum hoc optabile fuerit, suppositâ scientiâ conditionis Dei de lapsu Adami futuro: nam esto sub hac hypothesi fuisse cuivis optabilius relinqui propria electioni & optioni libere, hoc tamen in praesenti non quæritur, sed, quid nullâ factâ iusmodi hypothesi optabilius fuerit: sicut illi reprobis Christianis, factâ suppositione quidem fuisse damnandi, si baptizarentur & veniret ad ætatem adultam, optabilius fuisse non venire ad ætatem adultam, immo & non baptizari, sibolum tamen erat optabilius venire post baptismum ad ætatem adultam.

Probatur ergo Conclusio, advertendo, quod Deus non fuerit vllâ lege, hoc est, vllâ exigentia rerum necessitatis, ad elevandum hominem ad finem supernaturalem: quin, etiam cum voluisse elevate, non fuit tamen vllâ lege constrictus, ut ipsius præveniret Justitiam originale: hoc est, perfectâ subjectione partis inferiores, sicut defacto homo quantumvis elevatus, haberet tamen intrinsecam rebellionem, quæ licet defacto sit effectus & pena peccati originalis, absoluere tamen est fundata in ipsa naturali coniunctione hominis, ut alibi declarabitur.

551. Ulterius advertendum est, quod homo ex naturalibus principijs nullo modo posset sperare elevationem ad finem supernaturalem: quin, etiam supposito quod esset elevandus, non potuit vllâ probabilitate sperare, quod singuli essent constituendi in illo perfectissimo statu, quo fuit constitutus Adamus, sed probabiliter fuisse.

frasset, homines posteris esse permittendos ordinario curfui rerum & causarum secundarum, que modis innumerabilibus variari possunt, & deficere, vt patet.

552. Hinc autem sequitur, quod antecedenter ad omnem hypothesin alicuius miraculi, respectu nullius ex posteris Adami fuerit tam probabile, quod esset permanens in innocentia, quam fuit probabile de ipso Adamo, utpote cum nullus ex posteris potuerit habere probabilem spem, quod ipse esset in tam perfecto statu collocandus, sicut fuit Adam immediatè creatus à Deo: nam causa secunda sunt innumeris defensionibus & impedimentis obnoxiae. His observatis,

553. Probatur Conclusio. Illud est homini simpliciter optabile præ opposito, quod præ opposito afferit illi majorem spem & probabilitatem consequendi ultimi finis, & perfectæ felicitatis: aequi hoc quod est, voluntates posterorum transfundi moraliter in voluntatem Adami tam perfectè constituti, afferebat majorem spem & probabilitatem consequendæ perfectæ felicitatis, quam si non transfundenterentur, vt declaratum est. Ergo &c.

554. Dices. Beatissimæ Virgini fuit optabile, non inclusam fuisse in pæsto, & tamen de illa videatur procedere totus discursus factus. Antecedenter ad omnem hypothesin, quod esset eligenda in Matrem Dei, fuisse illi optabile includi. Carterum in pæsto inito cum Adamo, non oportebat includi illam personam, qua esset futura Mater Dei, si qua esset futura, & consequenter sub hac hypothesi non fuit optabile Beatissimæ Virgini, includi. Ratio est, quia dignitas Maternitatis Dei exigebat, vt majoribus donis cumularetur, & ad omnes operationes preveniretur, quam primus homo, sicut de facto Beatissima Virgo præventa fuit. Quapropter in tali Persona potius verificatur oppositum, nempe quod optabile illi fuerit non fuisse includi, vt iterum declarabitur in Tract. de Incarnatione.

555. Hinc jam reddi potest ratio, quare non possit transfundi voluntas vnius in voluntatem alterius pro illo statu & tempore, quo quis ipse est potens & expeditus ad operandum circa illud objectum in ordine ad quod fieret transfusio. Sequeretur enim, quod talis posset simul velle contradictoria, vnum moraliter, nempe in voluntate alterius, alterum physicè, voluntate propriæ: aequi non minus repugnat, vt quis in ultimatione morali simul velit contradictoria, quam ve id physicè velit efficaciter. dico: efficiaciter: nam sine efficacia potest utique pupillus velle oppositum illi, quod vult tutor. Verum, quidquid sit de possibili, certè non esset expediens ita transfundi; Ratio est, quia talis

transfusio tantum posset nocere, non autem proficere. Vel enim ille, cuius voluntas transfundetur in alterum, operaretur Bene circa tale objectum, vel Malè. Si bene, tunc transfusio posset nocere, non proficere, quia alter posset malè operari & sic noceret; non autem proficeret si bene uterque operaretur, non enim conveniens est, ratione aliena voluntatis mihi aliquid tribui, & non potius ratione propria, si aque bene operor. Sin verò malè operaretur qui subjectus est, & alter cui subiectus est, bene, alterius bona operatio etiam non deberet proficere, quia operatio propria semper est fortior & prævalens, vt bene notavit Arriaga.

556. Hinc vterius ratio reddi potest, quare in Angelis non fuerit facta talis transfusio. Omnes enim sunt immediatè producti à Deo, & quidem simul, ac simul etiam proximè dispositi ac preventi proportionatis auxilijs, juxta cujusque perfectionem, & expediti ad amandum Deum, illique obediendum per proprium actum.

§. III.

In quoniam confusat Peccatum Originale.

557. Prima Opinio Catholicorum (omitto referre errores hæreticorum) fuit Gregorij Atriminensis & Okami in 2. dist. 30. & 31. Peccatum originale aliud non esse, quam fomitem peccati, quem vocavit morbidam qualitatem, ex prævis qualitatibus carnis contractam. Conatur P. Tannerus mitigare hanc sententiam, quasi hi autores solum voluerint, hanc qualitatem esse ipsum materiale peccati Originalis, formale vero esse ipsam destinationem ad peñam propter illum qualitatem morbidam, & per baptismum quidem non tolli ipsum materiale, tolli tamen ipsum formale. Caussam hujus qualitatis aliqui dixerunt fuisse pomum, alij afflatum venenatum serpentis, alij ipsum actum peccaminosum, alij denique Deum. Quæ omnia ejusmodi sunt, vt in ijs rejiciendis nemo debeat occupari.

558. Secunda Sententia est Pigij Contr. 1. de peccato orig. & Catherini Tract. de fine hom. Peccatum originale aliud non esse, quam peccatum Adæ posteris imputatum; vnde intulerunt, peccatum originale non dividitur in plura singularia, singulis hominibus respondentia. Verum sub his terminis non potest defendi post Trid. vbi sess. 5. can. 3. definitur, Peccatum originale inesse cuique proprium, & sess. 6. c. 3. propagatos ex Adamo propriam iniquitatem contrahere.

559. Tertia Sententia est Rofensis, Altisiodorensis & Durandi apud Salas, peccatum Originale esse Concupiscentiam non secundum se solam (hæc enim non meretur nomen peccati, vt ex Trid. constat) sed habere se tanquam materia.

teriale peccati originalis, & hoc pro formaliter dicere reatum pœna. Verum hæc sententia non explicat aut resolvit quod queritur, nempe in quibusnam Entitatibus vel privationibus constitutus peccatum originale, quæ quæstio de ipso reatu formari potest.

560. Quarta Sententia est P. Vasquez d. 132.
c. 7. n. 36. qui affirmit, Peccatum Originale consistere in privatione Gratiae, quatenus hæc est vitium Naturæ, non Operationis aut personæ propter Operationem. Hæc tamen Sententia videatur peccare in modo loquendi, et si fortassis re ipsa non differat ab alijs, constituentibus peccatum originale in privatione Gratiae. Omne enim peccatum est vitium Personæ, propter aliquam operationem displicentem Deo, & ab eo prohibitam sub intermissione pœna: sed peccatum Originale est propriè dictum peccatum: ergo &c. Verum quidquid sibi velit hæc sententia,

Dicendum est, juxta ea quæ supra de peccato habituali dicta sunt, Peccatum Originale consistere in peccato Adami cum negatione condonationis respectu posteriorum, qui includebantur in pacto, præscindendo à condonatione intrinseca & extrinseca.

561. Consistit hæc Conclusio tam cum sententia docente, quod B. Virgo non solum fuerit immunis ab ipso peccato Originali, quatenus in primo conceptionis instanti fuit prædicta Gratia sanctificante, sed etiam à debito illud contrahendi, quæcum etiam cum Sententia docente, quod B. Virgo non contraxerit quidem peccatum Originale, contraxerit tamen debitum proximum, ut consideranti statim appareret.

562. Confirmatur Conclusio ex eo, quod Baptismus destruet Peccatum Originale: sed baptismus nihil aliud producit pertinens ad sanctificationem hominis, quæcum Gratiam sanctificantem: ergo Gratia sanctificans opponitur formaliter & privatice peccato originali: ergo privatio Gratiae est pars constitutiva peccati Originis. Major probatur ex Concilio Milevitano can. 2. vbi hæc habentur. Parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere posuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, vi in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

563. Obijici posset primò, pro tertia Sententia superiori relata, S. Augustinus, qui non semel, sed pluribus in locis (ut videtur licet apud Salas) docet, peccatum originale dicere pro materiali ipsam Concupiscentiam, & pro formaliter reatum pœna. R. Mensem S. Augustini eandem esse, quæ fuit S. Thomas q. 82. a. 3. in C. vbi S. Augustinus interpretatur, & dicit, quod privatio originalis Justitiae, per quam voluntas subdebatur Deo (scilicet per Gratiam & Charitatem)

est formaliter in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virium animæ, se haberet in peccato originali sicut quiddam materiale. Advenit, quod dicat: sicut quiddam materiale: non quasi velit, Concupiscentiam esse id, quod peccatum originale importat in recto, sed in alio sensu, neceps, si comparentur inter se duo effectus causati a peccato Adami in posteris, qui sunt: concupiscentia, & privatio Gratiae; inter hos habet se concupiscentia tanquam materiale quid respectu privationis tanquam forma, hoc est: concupiscentia est indifferens ut conjugatur vel cum gratia, vel cum privatione Gratiae. Adhuc in alio sensu, quem magis indicat S. Thomas, post dico, quod concupiscentia se habeat sicut materia peccati, & privatio Gratiae sicut forma. Duo enim prædicta inveniuntur in peccato & etiā, converto ad creaturam, & avertit a Deo. primum est materiale peccati, quia, v. s. Augustinus air, converti ad creaturam, secundum est non est peccatum, quia amare bonum non est malum, sed averti à majore bono est malum, & sic Aversio à Deo est formaliter peccati. Itaque Concupiscentia est habitualis conversio ad Creaturam. Privatio Gratiae est habitualis aversio à Deo, & sic habent se ad invicem sicut materiale & formale peccati. Ceterum non est contrarium S. Augustino, quod successu temporis magis magisque conati sunt DD. conceptum Peccati originalis planare; nam libro de moribus Ecclesia terminem instituens de peccato orig: Peccato antiqui, inquit, nihil est ad prædicandum promptius, nihil ad explicandum difficultius.

564. Obijicies 2. Privatio Gratiae est prima peccati: ergo non potest esse pars constitutiva illius. R. privationem Gratiae esse penam peccati prout ab Adamo, & in Adamo committi, & hujus non est constitutiva, quia peccatum ab Adamo & in Adamo commissum esse, plus non dicit, quæcum: Debitum proximum contrahendi peccatum originale proprium; hoc autem aliud non est, quæcum, Adamum peccasse, & voluntates posteriorum illius voluntati fusse alligatas: cum hoc verò sit, quod sit pars constitutiva ipsius peccati Originis, quæ talis, hoc est, peccati Adami & mortaliter perseverantis in posteris.

565. Obijicitur 3. Si peccatum originale consistet in privatione Gratiae, hoc ipso etiam consistet in privatione ceterorum bonorum, quæ includebat Justitia Originalis: atque non consistit ne partialiter quidem in horum privatione: Ergo nec in privatione Gratiae. Sequitur probatur, quia non est major ratio de una parte constitutiva illius Justitiae Originalis, quam de altera. Minor etiam probatur, quia una pars constitutiva illius Justitiae erat subordinatio partis inferioris ad superioris, & immortalitas: atque negatio hujus subordinationis (que aliud non est, quæcum Concupiscentia) item mortalites

non sunt partes constitutivæ peccati Originis.

¶ 56. *R.* Negando sequelam: quin potius oppositum probatur, à posteriori & à priori. A posteriori quidem hoc modo. Si Concupiscentia esset pars constitutiva peccati originalis, sequeretur, eā solum ablatā, positis omnibus alijs, non manatur peccatum originale: consequens est falsum: si enim Beata Virgo caruisset in primo instanti Conceptionis Gratiā sanctificante, in omnium sententia contraxisset peccatum originale, etiam caruisset omni concupiscentia & fornicatione. Probatur etiam à priori. Nam extinctio concupiscentia & Immortalitas non sunt forma iustificativa, nec habitualis conversio ad Deum: quapropter stare posse cum habituali aversione ad eodem: ergo cum peccato habituali. oppositum verificatur de Gratia habituali.

¶ 57. Objicitur. Si Privatio Gratiae, quae est pena peccati Adami, esset in nobis peccatum, sequeretur, quod si ex Adami obedientia fuissest in nos derivata Gratia, tanquam primum illius meriti, sequeretur, inquam, quod tunc Gratia sanctificans effet etiam in nobis meritum: cur enim privatio Gratiae habeat rationem demeriti, semper peccati, & non forma opposita, nempe Gratia, habeat rationem meriti, cum non minus in nos deriveretur pro obedientiam, quam privatio per inobedientiam? *R.* Negando sequelam & paratam: pro declaratione disparitatis adverso, quod aliud sit, querere: an per alligationem nostrorum voluntatum voluntati Adami, possimus inde moraliter denominari observantes & promoventes Gratiam, & hoc vltro concedo; non enim fuit nostra voluntas transfusa in Adamum præcisè ad peccandum, sed etiam ad merendum: & aliud est querere: An hoc quod est:

Adami meritum esse meritum nostrum moraliter, debet compleri per ipsam Gratiam, sicut Adami peccatum, ut fiat moraliter nostrum peccatum, debet compleri per privationem Gratiae, & hoc est negandum. Dilparitas est desumenda ex natura meriti, & natura Peccati. Natura meriti est ejusmodi, ut semel possumus meritum, licet per peccata subsequentia mortificetur, nunquam tamen omnino extinguatur, quin reviviscere possit, ut dicetur in Tract. de Pœnit. Peccatum vero commissum est omnino deleibile, ut nunquam reviviscere possit: ergo ut habitualiter durer, debet durare per negationem extinctionis, quæ proinde negotio est pars constitutiva peccati habitualis: at vero nulla ejusmodi pars constitutiva requiritur ad hoc, ut meritum semel possumus perseveret, sed sufficit esse semel possum. Quomodo autem mortificetur, & reviviscat, loco indicato dicetur.

¶ 58. Objici potest vltimò, ad probandum, quod vel omnino non deruit Peccatum originale, vel non sit peccatum propriè dictum. Si daretur

peccatum Originale, & esset peccatum propriè dictum, sequeretur, quod homines non possent licet dare operam generationi: consequens est hereticum, jubente Apostolo reddi debitum. Sequela probatur. Quia homo generando esset causa peccati alieni, & quidem peccati mortalis, immediatè ponendo partem constitutivam, nempe propagationem ab Adamo, quod est contra Charitatem. *R.* Negando sequelam; cuius falsitas duplenter ostendi potest: primo, quia ut patet ex dicendis, incomparabiliter melius est infanti, concipi cum peccato originali, quam omnino non concipi. Velenim infans perveniet ad ætatem adultam, vel non perveniet: si perveniet, habebit postulatam procurandi iustificationem, & attingendi ad æternam felicitatem. Si non perveniet, vel certe si perveniet quidem, sed decederet cum peccato originali solo, tunc adhuc melius est, ita decedere quam omnino non existere, vt infra dicemus. vel deinde liberabitur ab originali, quia liberatio est facilis, & tunc nullum damnum, sed maximum lucrum habebit ex generatione: non est ergo contra, sed magis juxta Charitatem, dare operam generationi, & manifeste verificatur nostra regula Moralitatis, quod etiam stante peccato originali, expedita licet dare operam generationi. Secundò, declaratur à pari. Nam ne quidem ipse peccans tenetur impedire inceptionem peccati habitualis in ratione habitualis, supposito peccato actuali, quia non tenetur immediatè agere penitentiam post commissum peccatum. ergo multò minus tenetur alij homines impedire peccatum originale, quod etiam est habituale, supponens actuale comissum in Adamo, in quantum infans erat moraliter unus homo cum Adamo.

S. VLTIMVS.

Quam Pœnam sustineant Infantes decedentes cum Peccato Originali.

¶ 59. Certeum est, parvulos non baptizatos etiam resurrecturos à mortuis, dicente Apostolo: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 1. Cor. 15.*

Quæritur primò, quo loco sint parvuli illi tune detinendi. Quidam, ut Bellarminus, Tannerus, volunt esse includendos loco subterraneo obscuro; idque videntur colligere ex quibusdam locis SS. Patrum, praesertim S. Augustini. Alij, ut Suarez, Lessius, Salmeron, Salas, Comptonus, volunt esse collocandos in superficie Terræ, inque loco valde amano. Immo P. Salas existimat, quod se esent recreaturi natando per aquas sine periculo submersionis, cum sint futuri immortales. Alij, & quidem communius, tradunt, quod sint quidem inhabitatu locum

subterra.

Hh 3

subterraneum supra infernum, non tamen obscurum, sed lucidum totum, eò quod ipsa terra, teste S. Thomâ cum Magistro sentent. sit futura terra pellicula in star Crystalli: in eo ergo loco habebunt satis spatij, ad obambulandum, colloquendum &c. Fundatur hæc vltima opinio in eo, quod terra tota sit aquis regenda: est autem incredibile, quod illi parvuli deberent per totam æternitatem natare: neque enim debet in illis singi donum levitatis.

570. Quod autem locus ille non sit futurus obscurus, bene probat Arriaga. esset enim gravissima violentia & molestia, nec videre posse, nec se mouere hoc potius quam illuc, ad hunc potius quam illum accedendo. Confirmatur ab eodem. Si Deus nollet illis concedere vsum sensuum, ad quid eos excitasset à mortuis? Beati enim ad gaudium, damnati verò ad pœnam truntur sensibus. Addit insuper, vel illorum infantium animabus separatis statim, vel post generalem resurrectionem, Deum daturum notiam alicujus idiomatici, quo inter se vtantur. Retuli hæc, vt appareat, quousque liceat in hac materia divinare.

571. Quæritur 2. Vtrum illæ animæ patiantur aliquam pœnam sensus, & eandem sint passus post resurrectionem per totam æternitatem. In hoc puncto ingerit difficultatem autoritas S. Augustini Serm. 14. de Verb. Apostoli, qui dixit, parvulos ituros in ignem æternum, & combustionem æternam.

Dicendum tamen est cum recepta jam sententia, eos non passuros pœnam sensus. Ita post Magistrum S. Thomas, q. 5. de Malo, Scotus, Bonaventura, Richardus, Durandus, Dominicus Sotus, & plures antiqui: videturque aliquibus definitum in cap. Majores, 5. sed adhuc de Baptismo & ejus effectu, ubi Innocentius Pontifex distinguit inter pœnam peccati actualis, & Originalis, & ait, pœnam peccati actualis esse cruciatum gehennæ, sed pœnam originalis esse privationem visionis.

572. Authoritatis S. Augustini (de quo, a constanter ita senserit, merito dubitatur, quandoquidem in Epistola 28. ad Hieronymum ita scribit: *Cum ad pœnas ventum est parvolorum, magnis, mihi crede, coarctor angustiis, nec quid respondam, prorsus invenio, doce ergo, quid sentire, quid dicere debeamus.*) opponitur auctoritas S. Ambrosij in illud ad Rom. 5. Propterea sicut per ynum hominem &c. vbi sic scribit. *Est & alia mors, quæ secunda dicitur in gehennam, quam non peccato Adæ patimur, sed cuius occasione propriis pecocatis acquiritur.*

573. Probatur ratione. Pœna sensus non convenit nisi illi, qui propter delictum est reprehensione dignus: sed parvuli non sunt reprehensio-

nâ sensus. Major & minor est declaranda potius quam probanda. Major quidem declarat à Vasquez. Pœna sensus est quadam exprobratio & vituperatio, sicut, quando quis flagellatum, fed exprobratio & vituperatio realis, non convenit nisi illi, cui à fortiori convenit reprehensio verbalis, nam hujus loco substituiatur. Minor etiam declaratur. Propter illud non potest quis jure reprehendi, de quo non potest habere dolorem retractativum: sed parvuli non possunt retractare per propriam voluntatem, qui non nisi per alienam commiserunt. Vnde dicunt Theologi, quod adulterus antequam penaliter peccet, non possit habere formalem contritionem, quâ debeat peccatum originale, & ratio à priori est, quia retractatio supponit fides in mea potestate, vt non ponere illi alii quem detecto. Non fuit autem in parvulis parvolorum impedit peccatum Adami, aut in ipsi includerentur in ejusdem voluntate per peccato, aut ne ab eodem descenderent. Ergo de Peccato quidem aliquis dicere: *Velle Adam non peccasse.* sed hoc non est retractare peccatum Originale, alioquin etiam Beatissima Virgo posset illud retractare, & quivis homo poteret reatuare peccata totius mundi.

574. Objectiones 1. Parvuli isti sunt vestimenta, juxta illud ad Rom. 5. Per ratiōne delictum in omnes homines in condemnationem: Sed minis verè damnatus est dignus pœnâ, sicut omnis peccator habet reatum pœna. Ergo &c. 2. Parvulos puniri pœnâ damni, hoc est, privatione Visionis Dei, quâ pœnâ potest affligi ille, qualibet in aliena voluntate peccavit, quia etiam subtrahit & denegatio alicujus boni ab soluendo debiti.

Replicabis. Privatio boni indebet non vello modo pœna. 1. Est pœnam, quando erat proximè ad illud bonum destinatus: per hoc enim privatio ejusmodi boni potest esse maxima tristitia, nisi hæc per accidens impediatur. sed ut quando quis ob aliquod delictum privatur hereditate, ad quam erat jam destinatus, & quando cum obligatione habendi, ita ut si non haberet esset aliquo modo miser; sicut revera illi parvulus & commiseratione dignissimi sunt, in quantum carent felicitate summa, quam poterant habere, & in proximo erat, vt haberent; quidque fit, an habeant felicitatem aliquam naturalē, imperficiā, de qua paulò post dicetur. Hoc ultimum addidi, ne quis inferret, etiam beatis aliquos defacto pati pœnam aliquam, quatenus carent aliquo gradu beatitudinis, ad quem habendum erant proximè dispositi, & aliquo modo obligati, sed eo carent, quia non fuerunt gratie cooperati: non tamen ideo patiuntur penitus, quia habent beatitudinem satiatiā, & impeditivam omnis tristitia per excessum gaudij provocat.

illud bonum, quod Deus ex omissione & negligentiā à beatis in via commissa elicit, ut in pri-
mo libro probatum est.

575. Objicies 2. Ex conclusione & proba-
tione data sequitur, quod parvuli non potuerint
propter peccatum originale puniri pœnā sensū
temporali v.g. purgatoriū, etiamē Deus pœnam
damni condonaret, dando illis Gratiam sanctifican-
tem, & denique Visionem beatificam, nam
ad hanc illa pœna temporalis haberet rationem ex-
probationis: consequens autem videtur absurdum:
nam qui potest puniri pœnā graviore, po-
tentius etiam puniri pœnā leviore: atqui que-
cumque pœna sensus est levior quam pœna damni,
telle Chrysostomo. *Hom. 24. in Matth. C. 47.*
ad populum, & epist. ad Theodorum, dicente,
pœnam infantum esse omnium gravissimam. Et
ratio est, quia gravitas pœnae mensuratur à malo
quod infert: malum autem eò est gravius, quod
majus est bonum quo privat: atqui pœnae damni
privat summo Bono, non item villa pœna sensus.
Ego &c. g. Distinguendo Minorem: pœna
damni est gravior quam pœna sensus, si spe-
cetur materialiter, & in ratione mali, prout malum
est mera privatio boni, conceditur, spectando
formaliter, in quantum pœna est afflictiva & ve-
xativa, negatur: quo sensu dixit S. Augustinus
in *Enchiridio c. 93.* pœnam damni esse omnium
minissimam.

576. Objicies 3. Parvuli possunt graviter
tristitia, & vtique defacto tristitiantur de aeterna
beatitudine perdita, qua sanè tristitia reputatur inter
penas acerbissimas damnatorum in inferno: ergo
patuerunt parvuli salem aliquam pœnam sensus.

g. De hoc puncto esse diversas opiniones.
Admissibile videtur hujusmodi tristitiam in par-
vulis S. Augustinus & Fulgentius, quos secuti
sunt Abulentus, Aureolus, Petrus Sotus, Bellarm.
Valent. Tannerus. Verum communior opinio
etiam hanc tristitiam parvulus negat. Ita post
S. Thomam S. Bonaventura, Scotus, Halensis, Du-
randus, Gabriel, Salmeron, Vasquez, Salas, O-
viedo, Arriaga, Comptonus. Imò Zumel ausus
est hanc sententiam dicere certam, Catholicam, &
omnium Theologorum; in quo vtique exce-
fit. Ratio autem huius opinionis admodum di-
versa redditur ab auctoribus, vndenam ple-
nitatem proponit, quod impediunt ab hac tristitia.

577. Imprimis aliqui existimant, parvu-
los per rotam aeternitatem ignorare se fuisse ca-
paces & deputatos ad felicitatem supernatura-
lem; hæc enim capacitas & deputatio cum pro-
veniat ab elevatione supernaturali, non potest
venire in suspicione absque revelatione, que
tamen nulla facta est parvulus. Verum hoc ple-
nitatem non videtur credibile: sunt enim post
resurrectionem interfuturi extremo iudicio: quo-
modo ergo non cognoscunt duas partes homi-

num, alteram aeternū beandorum, alteram aeternū damnandorum?

578. Alij cum P. Vasquez & Oviedo re-
currunt ad divinam Providentiam, & occultum
judicium, cui non desunt plures, iisque mirabili-
les modi, quibus potest in parvulis hujusmodi
tristitiam impedire; & hanc etiam rationem vi-
detur insinuasse S. Bonaventura dicens, quod
Deus parvulos constituit medios inter Beatos &
Damnatos ad pœnam sensus: sicut enim cum
Beatis convenient in hoc, quod non decesserint
cum villa culpa propria, ita debent cum illis con-
venire, vt non tristentur. & sicut cum Damna-
tis convenient in hoc, quod decesserint cum ali-
qua culpa, saltem aliena, ita debent cum his
convenire in pœna damni.

579. Alij tamen ulterius progrediuntur &
causam physicam investigant, seu modum quo
probabilis videtur hujusmodi tristitia impediri;
nempe cum non sint subjecti inordinatis passio-
nibus & affectionibus, libenter se accommodant
divina Providentia, quæ circa illos ita disposuit.
Verum hæc ratio non videtur planè satisfacere:
nam aliud est, quod non tristentur voluntariè ac
deliberate: & aliud, quod non tristentur involun-
tariè, ex apprehensione objecti contristativi: i-
llud prius bene declarat ratio allata, non item
posterior. Nam & animæ in purgatorio se con-
formant plenissimè divina voluntati, & tamen
de carentia & dilatione Beatitudinis graviter tri-
stantur.

580. Alij dicunt, eos ideo non tristari,
quia cognoscunt, se non propriâ culpâ, sed alienâ
carere beatitudine. Hæc tamen ratio adhuc
minus satisfacit. Experientia enim nos docet,
non minus, immò sèpe magis nos tristari & in-
dignari, propter bonum alterius culpâ amissum,
quam propriâ.

Alij denique probabilis dicunt, ideo par-
vulos non tristari de amissa beatitudine, quia si-
mul vident, & gaudent, se evasisse tormenta in-
fernī, quorum periculo expositi fuissent, si ad
ætatem adultam pervenissent.

Confirmari potest ex dictis de Beatitudine:
Diximus, inquam, quod tristitia non hoc ipso
enascatur, quando quis cognoscit objectum ex se
contristativum, quia licet sit contristativum in
absentia objecti delectativi, potest tamen eva-
nescere, ejusque vis inhiberi per præsentiam ob-
jecti valde delectativi. Porro quod infantes illi
habent objectum valde delectativum jam indica-
tum, declaratur. Vel enim sunt concepti inter
infideles aut hereticos, vel inter Christianos Ca-
tholicos: de prioribus sanè probabilius fuisse,
illos aeternū perituros, si ad ætatem adultam
pervenissent, quam esse salvandos. De poste-
rioribus etiam (demus plures ex Catholicis sal-
vari quam

vari quām damnari) et si major aliqua probabilitas sit fuisse salvandos, hac tamen fortasse parvulis non innoscit, sed solum, quod ex illis etiam innumeris pereant; unde non leve etiam periculum fuisse pereundi. Quando autem probabilitas quantumvis major boni obuenturi conjungitur cum aliqua etiam probabilitate aut periculo ingentis mali incurriendi, tunc si illius amissio conjungitur cum certissima evasione gravissimi mali, non est objectum vehementer contristatum. Denique addi potest, quod in potestate parvulorum sit, deponere omnem tristitiam notabiliter afflictivam; & quia cognoscunt, hujusmodi tristitiam ad nihil servire, sed tantum affligere, eam utique impedit. Modus autem impediendi erit, si suum intellectum occupent circa alia objecta, & quidem tam varia, ut propter suam limitatam virtutem, non possint simul attendere & applicari ad considerandam felicitatem supernaturalem ejusque amissionem: neque enim ad hanc considerandam necessitantur sicut necessitantur damnati ob tormenta quae patiuntur, & quia Deus illos determinat ad memoriam peccatorum commissorum, ut semper conscientiae vermen experiantur.

§81. Objici possent ultimò quædam Scripturae S. Testimonia, ad probandum, quod parvuli sint ab igne torquendi. Comparatur enim in Evangelio universum genus humanum areæ, in qua simul existunt grana & paleæ, ex quibus grana colligenda dicuntur in horrea, hoc est, viam aeternam, paleæ vero comburendæ igni inextinguibili, Math. & Luca 3. Ideni probari potest ex eo, quod omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Denique in extremo die Christus dicitur divisurus genus humanum in duas clasæ, & illi quæ collocabitur à dextris, dicit: *possidete paratum vobis regnum: illi vero quæ à sinistris: discedite à me maledicti in ignem aeternum.* Cùm ergo parvuli non sint intraturi in regnum, eundum illis erit in ignem. ¶ Hæc omnia fuisse à Christo dicta & intellecta de adultis, quibus ea prædicabat, & colligitur ex adjectis: *Esuriri enim, & non deditis Tc.* quod utique parvulus non poterit objici. Et hæc de Peccato Originali.

CONTROVERSIA III.

Vtrum defacto contingat, ut ob reatum pœnae temporalis sustinenda sit per accidens pœna aeterna.

§82. Pro quæstionis intelligentia sciendum est, contingere, ut homo decedens in peccato mortali, adeoque aeternum damnandus, simul etiam decedat cum reatu pœnae alicuius temporalis, quæ illi persolvenda fuisse in purgatorio, si

in statu Gratiae decessisset; & hæc quidem pœnæ temporalis potest esse residua ex duplice causa. Primo, si homo ille commiserat etiam aliud mortale, sed ab illo fuit justificatus, statim, vt remaneret reatus aliquis pœna temporalis, quod idem de veniali dici potest. Secundo, si homo commisit veniale, & ne quidem ipsius culpam delevit, adeoque tota pœna illi possum respondens remansit solvenda. Quæritur ergo, an talis deinde puniatur pœna aeterna, cujus pars respondeat reatu ad pœnam temporalis, vel an post aliquod tempus minuatur illius pars, & quod satis pauci sit pro illo reatu pœnæ temporalis, remanente reliqua pœna aeternæ datur quæ responderet peccato mortali in quo decessit.

§83. Triplex est sententia: Dua extrema, & una media. Prima est Scotti, Gabrielis, Maris, Medinae, Navarri, Vega, quos sequuntur Arriaga: hi docent, in inferno cessare penitentiam tempus quoad eam partem, quæ responderetur ad pœnam temporalem, sive culpa fuerit dimissa, sive non. Secunda docet, nullam pœnam in inferno remitti, sive culpa prius fuerit remissa, sive non. Hæc est valde communis. Tertia, distinguit inter pœnam temporalem residualum ex culpa jam dimissâ, & inter pœnam temporalem residualum ex culpa veniali non dimissa. Priorem pœnam docet in inferno non esse aeternam, sed post tempus cessare; Secundam ait esse aeternam. Hujus sententia, quam tenet Durandus, non nisi S. Thomas, eam præcisè referendo, nihil differendo. in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. ad 5. Durandus ergo manet, in qua Sententia fuerit S. Thomas, quidquid pro certo supponat Arriaga, cum Suarez & Vasquez, qui S. Thomam probabile pro secunda Sententia citant, dist. 21. q. 1. a. 2. quæst. 3. quamvis deinde in sua summa ratione loquatur utcumque in favorem tertie Sententiae, q. 87. a. 5. in resp. ad 2. Q. 3. in fine.

§84. Quoad rem ipsam, tertia Sententia ideo mihi non placet, quia dum utrique eam sententia aliquid tribuit, utriusque incommoda incurrit. Prioris quidem incommodum incurrit, quia si quid contra illam probatur fidelium, quod in inferno nulla sit pena de minuto, etiam probat contra tertiam: alioquin rationes nihil evincunt, vt dicimus. Secundæ itidem sententia incommodum incurrit, quia sensus fidelium etiam alienus est ab hoc quod peccatum Veniale puniatur pœna aeterna, & etiam quandoque majore, quamvis per accidens, quām mortale propter quod homo damnatur.

§85. Inter duas vero extrebas sententias, equidem difficultis est electio. In primam sententiam non solum inclinat ratio aequitatis, sed etiam, quod nullâ efficaci ratione probetur, con-